

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра цивільного, господарського та екологічного права

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

завідувач кафедри

Саксонов В.Б. _____

«___» _____ 2020 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення семінарських занять

із дисципліни «Правознавство»

(для студентів неюридичних спеціальностей)

Викладачі:

ст. викл. Махова Л.О.,

ст. викл. Мішура І.В.

Пролонговано: на 20___/20___ н.р. _____ (_____) «__»___ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20___/20___ н.р. _____ (_____) «__»___ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Дніпро
НТУ «ДП»

2020

Методичні рекомендації розроблені з метою полегшення підготовки студентів до семінарських занять, наближення їх до реальних умов застосування теоретичних знань, поглиблення теоретичних знань, отримання вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, швидкого орієнтування у ситуації та знаходження шляхів вирішення проблемних питань.

У методичних рекомендаціях висвітлено теоретичні питання галузі права, питання для обговорення, описано методику розв'язання типових практичних задач та надано їх зміст. До методичних рекомендацій додано перелік нормативно-правових актів для самостійного опрацювання та обговорення на практичних заняттях.

Методичні рекомендації орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності студента за вимогами НРК до 7-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для

поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів; виконання ККР під час заліку за бажанням студента
семінарські	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	або індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком дескрипторам, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час екзамену має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань ККР повинна відповідати відведеному часу на виконання.

Кількість варіантів ККР має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання ККР визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання ККР може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожного дескриптора НРК.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерію використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти (подано нижче).

**Загальні критерії досягнення результатів навчання
для 7-го кваліфікаційного рівня за НРК**

Інтегральна компетентність – здатність особи розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
Знання		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ концептуальні наукові та практичні знання ◆ критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання 	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: <ul style="list-style-type: none"> - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності 	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об’єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному 	Відповідь характеризує уміння: <ul style="list-style-type: none"> - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв’язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв’язання завдання 	95-100

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	рівень умінь незадовільний	<60
Комунікація		
<ul style="list-style-type: none"> ♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації ♦ збір, інтерпретація та застосування даних ♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово 	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна. <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; - доречна аргументація та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	95-100
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
	Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)	74-79
	Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)	70-73
	Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<i>Автономність та відповідальність</i>		
<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти</p> <p>організація та керівництво</p>	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію; - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p>	95-100

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
професійним розвитком осіб та груп здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії	<ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтовних навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; 4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає: <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень автономності та відповідальності фрагментарний	60-64
	Рівень автономності та відповідальності незадовільний	<60

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання. Дистанційна платформа Moodle.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ТЕМ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття, на яких розглядаються найважливіші питання навчальної дисципліни «Правознавство», призначені допомогти студентам засвоїти навчальний матеріал; поглибити, узагальнити та систематизувати знання студентів. Їх мета – сприяти студентам вільно орієнтуватися в різних галузях права, що постійно оновлюються, набуті необхідні навички самостійного вивчення законів та інших нормативно-правових актів. Практичні заняття, як одна з форм контролю за самостійним опрацюванням навчального матеріалу, виховують у студентів уміння застосовувати норми чинного законодавства при вирішенні конкретних справ. Під час їх проведення освітлюються теоретичні питання, вирішуються завдання, перевіряються виконання домашніх завдань та засвоєння певних понять.

Рівень засвоєння навчального матеріалу оцінюється викладачем. У випадку незадовільної відповіді або пропуску заняття студент зобов'язаний індивідуально відпрацювати відповідну тему.

Практичне заняття №1

Тема: «Правова система України в умовах євроінтеграційних процесів. Конституційні права людини та громадянина України на безпечне довкілля»

1. Правова система України.
2. Конституційні права людини та громадянина України.
3. Держава як гарант захисту конституційних прав людини та громадянина.
4. Право людини на безпечне довкілля: поняття, сутність, форми реалізації та способи захисту.
5. Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
6. Відповідальність за порушення екологічного законодавства України.
7. Розгляд та вирішення приватноправових спорів у сфері охорони довкілля та природокористування.
8. Розгляд та вирішення публічно-правових спорів з питань охорони навколишнього природного середовища.
9. Правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання у сфері використання природних ресурсів.

Методичні рекомендації

Розглядання теми необхідно розпочати з вивчення поняття «правова система». Правова система України - це цілісна, структурно впорядкована за допомогою джерел права та інших юридичних засобів стійка взаємодія суб'єктів національного права, що забезпечує досягнення належного правопорядку як необхідної умови функціонування та розвитку українського суспільства.

При підготовці до обговорення другого питання, необхідно розкрити поняття «конституційне право», «конституційний обов'язок». Підставою для притягнення особи до відповідальності є скоєння нею правопорушення (проступку). Для інкрименування діяння/бездії правопорушенням, необхідно звернути увагу на ознаки і склад такого діяння.

Розкриваючи третє питання, слід відзначити зміст та поняття ролі держави. Як гаранта захисту конституційних прав та обов'язків людини та громадянина.

Для відповіді на четверте питання, треба дати визначення поняття «безпечне довкілля». Форми реалізації та способи захисту права на безпечне довкілля. Слід розкрити поняття правопорушення в сфері екологічного права.

Розглядаючи п'яте питання, необхідно дати характеристику законодавства про охорону навколишнього природного середовища, визначити його ієрархію.

Завершуючи розгляд цієї теми, варто дати коротку характеристику органам, які уповноважені розглядати справи про екологічні правопорушення; розповісти про порядок накладення стягнень; навести приклади відповідальності за окремі види правопорушень; розповісти про особливості розгляду та вирішення приватноправових спорів у сфері охорони довкілля та природокористування.

Засвоївши матеріал цієї теми, студенти повинні знати сутність і зміст таких термінів і понять:

- правова система;
- конституційні права та їх види;
- конституційні обов'язки;
- безпечне довкілля;

- охорона довкілля;
- екологічне законодавство;
- відповідальність за порушення екологічного законодавства;
- охорона навколишнього природного середовища;
- публічно-правових спорів;
- природні ресурси.

Питання для повторення

1. Структура та ієрархія правової системи України.
2. Види конституційних прав людини та громадянина України.
3. Держава як гарант захисту конституційних прав людини та громадянина.
4. Поняття права людини на безпечне довкілля.
5. Форми реалізації права людини на безпечне довкілля.
6. Способи захисту права людини на безпечне довкілля.
7. Контролюючі органи України з хорони навколишнього природного середовища.
8. Відповідальність за порушення екологічного законодавства України.
9. Охорона довкілля.
10. Діяльність суб'єктів господарювання у сфері використання природних ресурсів.

Практичне заняття №2

Тема: «Адміністративне законодавство і адміністративне судочинство»

1. Адміністративна відповідальність і підстави для її виникнення.
2. Адміністративні правопорушення та їх ознаки. Склад адміністративного правопорушення.
3. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
4. Види адміністративних стягнень. Основні і додаткові стягнення.
5. Органи, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
6. Порядок розгляду адміністративної справи.
7. Адміністративне затримання. Строки адміністративного затримання.

Методичні рекомендації

Розглядання теми необхідно розпочати з вивчення поняття «адміністративний примус». Адміністративний примус - застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, передбачених адміністративно-правовими нормами, заходів впливу морального, майнового, особистісного (фізичного) та іншого характеру з метою охорони відповідних суспільних відносин шляхом попередження і припинення правопорушення, а також покарання за їх вчинення.

При підготовці до обговорення першого питання, необхідно розкрити поняття одного з видів адміністративного примусу – адміністративної відповідальності. Підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності є скоєння нею адміністративного правопорушення (проступку).

Розкриваючи друге питання, слід відзначити зміст поняття адміністративного правопорушення, ознаки і склад правопорушення.

Для відповіді на третє питання, треба дати визначення поняття обставин, що виключають адміністративну відповідальність. Особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності. Слід розкрити поняття крайньої необхідності, необхідної оборони, неосудності.

Розглядаючи четверте питання, необхідно дати характеристику видам адміністративних стягнень, зазначити їх мету, умови; визначити, які адміністративні стягнення можуть застосовуватися як основні й додаткові.

Завершуючи розгляд цієї теми, варто дати коротку характеристику органам, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення; розповісти про порядок накладення адміністративних стягнень; навести приклади адміністративної відповідальності за окремі види правопорушень; розповісти про особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

Засвоївши матеріал цієї теми, студенти повинні знати сутність і зміст таких термінів і понять:

- адміністративно-правові норми і відносини;
- адміністративний примус та його види;
- адміністративна відповідальність;
- адміністративне правопорушення;
- адміністративний процес;
- адміністративне затримання.

Питання для повторення

1. Поняття, особливості, принципи і нормативна основа адміністративної відповідальності.
2. Види адміністративних стягнень. Основні й додаткові стягнення.
3. Обставини, які виключають адміністративну відповідальність.
4. Накладення адміністративного стягнення.
5. Поняття адміністративного правопорушення, його ознаки.
6. Які органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення? Які справи розглядає кожний орган?
7. Які заходи адміністративного примусу мають право застосовувати правоохоронні органи?
8. Порядок розгляду адміністративних справ.
9. Адміністративне затримання. Строки адміністративного затримання.

Практичне заняття №3

Тема: «Цивільне законодавство»

1. Поняття та умови договору. Укладення, зміна і розірвання договору.
2. Договір дарування. Предмет, форма, сторони у договорі дарування.
3. Договір найму. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір найму (оренди) житла.
4. Договір позички.
5. Договір перевезення.
6. Договір доручення.

Методичні рекомендації

Вивчення теми необхідно розпочати з ознайомлення з поняттями «зобов'язання», «зобов'язальне право», «договір». Зобов'язанням є правовідносини, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, оплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Договір – це

домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

При підготовці до обговорення першого питання необхідно розкрити принципи, види і зміст договорів; порядок і умови їх укладення, форми договорів; підстави їх зміни або розірвання. Треба ознайомитись з переліком договорів у Цивільному Кодексі України.

Розкриваючи друге питання, слід відзначити предмет договору дарування, форми договору дарування, сторони у договорі дарування, обов'язки дарувальника, прийняття дарунка, розірвання договору дарування на вимогу дарувальника.

Розкриваючи третє питання, варто відзначити загальні положення про найм (оренду): договір, предмет договору, право передавання майна в найм, плата за користування майном, строк договору найма. Розглянути необхідно особливості найму транспортного засобу й особливості найму житла.

Завершуючи розгляд цієї теми, слід дати характеристику договору позички; договору перевезення вантажу, договору перевезення пасажирів, багажу, договору перевезення пошти; договору доручення.

Засвоївши матеріал цієї теми, студенти повинні знати сутність і зміст таких термінів і понять:

- зобов'язання;
- зобов'язальне право;
- договір;
- обдарований;
- дарувальник;
- наймодавець;
- наймач;
- транспортний засіб;
- позикодавець;
- користувач;
- перевезення;
- пасажир;
- чартер;
- відповідальність перевізника;
- повірений;
- довіритель.

Питання для повторення

1. Що слід розуміти під «зобов'язанням», «зобов'язальними правовідносинами»?
2. Які підстави виникнення зобов'язань передбачені чинним законодавством?
3. Розкрийте сутність поняття «договір».
4. Які існують порядок і умови укладання договорів?
5. Дайте характеристику договору дарування.
6. Дайте стисло характеристику договору найма транспортного засобу.
7. Дайте характеристику договору найма житла.
8. Дайте характеристику договору позички.
9. Дайте характеристику договору перевезення вантажу.
10. Дайте стисло характеристику договору доручення.

Практичне заняття №4

Тема: «Трудове законодавство»

1. Поняття трудового договору. Умови його укладання. Види, форма, зміст трудового договору.
2. Загальний порядок прийняття на роботу. Зміна умов трудового договору.
3. Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору за ініціативи працівника та власника підприємства, установи, організації.
4. Поняття робочого часу. Його види.
5. Поняття і види часу відпочинку.
6. Поняття дисципліни праці. Відповідальність за порушення трудової дисципліни.

Методичні рекомендації

Вивчення теми необхідно розпочати із засвоєння поняття «трудоий договір».

При підготовці до обговорення першого питання слід розкрити поняття, значення і визначити сторони трудового договору. Згадати про види трудових договорів та їх особливу форму – контракт, про тимчасову та сезонну роботу, сумісництво, суміщення. Необхідно розглянути зміст трудового договору, умови роботи, поняття випробування при прийнятті на роботу.

Розкриваючи друге питання, варто розповісти про документи, які необхідні при прийнятті на роботу, про загальний порядок укладення трудового договору, про стадії укладення трудового договору, зміст наказу про прийняття на роботу, зобов'язання роботодавця перед працівником до початку роботи, зміни умов трудового договору.

Розглядаючи третє питання, необхідно з'ясувати підстави і порядок припинення трудового договору; розірвання трудового договору з ініціативи робітника; розірвання трудового договору з ініціативи власника; припинення трудового договору з ініціативи третіх осіб; відсторонення від роботи; розрахунок з працівником.

Вивчення четвертого питання необхідно розпочати з понять «норма тривалості робочого часу», яка не може перевищувати 40 годин на тиждень.

При підготовці цього питання слід розкрити поняття «основний робочий час»: нормальний, скорочений, неповний робочий тиждень, неповний робочий день. Неосновний робочий час: надурочні роботи, тривалість робочого часу у вихідні, святкові та неробочі дні.

Розкриваючи п'яте питання, варто згадати про поняття часу відпочинку. Під часом відпочинку розуміється час, протягом якого працівник є вільним від виконання трудових обов'язків. Дати характеристику видам часу відпочинку: перерви протягом робочого дня (зміни), щоденний відпочинок (міжзмінна перерва), щотижневий відпочинок (вихідні дні), святкові й неробочі дні, відпустки: щорічна, додаткова у зв'язку з навчанням, творча, соціальні, без збереження заробітної плати та інші види відпусток.

Вивчаючи шосте питання, необхідно з'ясувати поняття трудової дисципліни, службові обов'язки, правила внутрішнього трудового розпорядку, стягнення за порушення трудової дисципліни, зняття дисциплінарного стягнення.

Засвоївши матеріал цієї теми, студентам необхідно знати сутність і зміст таких термінів і понять:

- трудовий договір;
- працівник;
- власник підприємства, установи, організації;
- контракт;
- строки трудового договору;
- випробування при прийнятті на роботу;
- припинення трудового договору;
- розірвання трудового договору;
- звільнення працівника;
- вихідна допомога;

- відсторонення від роботи;
- трудові книжки;
- робочий час;
- тривалість щоденної роботи;
- п'ятиденний і шестиденний робочий тиждень;
- неповний робочий час;
- обмеження надурочних робіт;
- перерва для відпочинку і харчування;
- компенсація за роботу у вихідний день;
- щорічна відпустка;
- творча відпустка;
- відпустка без збереження заробітної плати;
- догана;
- зняття дисциплінарного стягнення;
- звільнення.

Питання для повторення

1. Загальний порядок укладання трудового договору.
2. Наведіть відмінності трудового договору від інших видів договорів.
3. Процедура приймання працівників на роботу за чинним законодавством.
4. Особливості регулювання труда неповнолітніх.
5. Порядок переведення працівника на іншу роботу.
6. Підстави і порядок звільнення з ініціативи власника. Звільнення за прогул.
7. Підстави і порядок звільнення з ініціативи працівників. Порядок оформлення звільнення і здійснення розрахунку.
8. Які права має працівник при звільненні?
9. Режим робочого часу і порядок його встановлення.
10. Скорочена тривалість робочого часу.
11. Поняття і види часу відпочинку.
12. Які види відпусток існують? Охарактеризуйте їх.
13. Які існують пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням?
14. Визначте загальні вимоги щодо дисципліни праці.
15. Які види заохочування Ви знаєте? Наведіть порядок їх призначення працівникам.
16. Які види стягнень можуть накладатися на працівників? Порядок накладення стягнень.

Практичне заняття №5

Тема: «Кримінальне законодавство»

1. Кримінальна відповідальність та кримінальне покарання.
2. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України.
3. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти життя та здоров'я особи.

Методичні рекомендації

Вивчення теми необхідно розпочати із засвоєння поняття злочину, його ознак та складу.

При підготовці до обговорення першого питання треба визначити поняття кримінальної відповідальності та кримінального покарання.

Кримінальна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності. Вона установлюється державою у кримінальному законі та застосовується до осіб, які винні у скоєнні злочину. Кримінальна відповідальність – це заходи державного примусу, що застосовуються судом до особи, яка скоїла злочин. Покарання є однією з найбільш поширених форм реалізації кримінальної відповідальності.

Завершуючи розгляд цієї теми, необхідно з'ясувати склад злочинів проти основ національної безпеки України та склад злочинів проти життя і здоров'я особи.

Засвоївши матеріал цієї теми, студентам варто знати сутність і зміст таких термінів і понять:

- поняття злочину;
- ознаки злочину;
- склад злочину;
- кримінальна відповідальність;
- державна зрада;
- диверсія;
- шпигунство;
- умисне вбивство;
- вбивство через необережність;
- побої і мордування;
- катування.

Питання для повторення

1. Поняття злочину, його ознаки та класифікація.
2. Обставини, які виключають кримінальну відповідальність.
3. Поняття, ознаки, підстави кримінальної відповідальності.
4. Поняття складу злочину, його елементи і значення.
5. Види кримінальних стягнень.
6. Особливості кримінальної відповідальності та стягнення неповнолітніх.
7. Система та порядок покарань.
8. Назвіть обставини, що виключають злочинність діяння.

9 ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ з дисципліни «ПРАВОЗНАВСТВО»

1. Залежно від виду правопорушення і способу покладення відповідальності розрізняються:
 - а) кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, цивільно-правова відповідальність, дисциплінарна відповідальність, матеріальна відповідальність;
 - б) кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, судова відповідальність, дисциплінарна відповідальність, матеріальна відповідальність ;
 - в) кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, цивільно-правова відповідальність, державна відповідальність, матеріальна відповідальність ;
 - г) кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, судова відповідальність, дисциплінарна відповідальність.
2. Конституція України була прийнята:
 - а) 24 серпня 1996 р. ;
 - б) 24 серпня 1991 р. ;
 - в) 28 червня 1996 р. ;

г) 28 серпня 1996 р.

3. Розкрийте зміст поняття суверенітету держави?

- а) це верховенство державної влади у зовнішніх та внутрішніх взаємовідносинах;
- б) це політико-правова властивість держави, зміст якої полягає в її праві самостійно вирішувати внутрішні та зовнішні політичні питання без втручання інших держав, організацій, осіб;
- в) це право народу країни визначати державний лад держави, приймати участь в управлінні державними та суспільними справами ;
- г) це право народу країни на міжнародні зв'язки.

4. Який орган володіє правом видання нормативно-правових актів, що мають найвищу юридичну силу на території України?

- а) Пленум Верховного Суду України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Президент України;
- г) Прокуратура України.

5. Політичний режим – це?

- а) порядок здійснення політичними партіями своїх програмних завдань;
- б) порядок утворення вищих органів держави;
- в) сукупність прийомів, способів, засобів здійснення державної влади;
- г) система організаційно-політичних і політико-правових відносин між органами влади і громадянами.

6. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є:

- а) Всеукраїнський референдум;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Конституційний Суд України;

7. Назвіть органи, які мають право давати офіційне тлумачення правових норм:

- а) Конституційний Суд України;
- б) депутати Верховної Ради України;
- в) адвокатура України;
- г) органи внутрішніх справ України.

8. Яке поняття визначає така дефініція: «Суспільні відносини, учасники яких є носіями прав і обов'язків, що встановлені нормами права»?

- а) правопорушення;
- б) правовідносини;
- в) механізм правового регулювання;
- г) громадський порядок.

9. Назвіть ознаки республіканської форми державного правління:

- а) наявність єдиної території, яка у політико-адміністративному відношенні не є одне ціле, а складається із територій - суб'єктів федерації, що мають власний адміністративно-територіальний поділ; наявність загальної конституції федерації і конституцій "і суб'єктів, тобто наділення суб'єктів федерації установчою владою; наявність системи законодавства федерації і системи законодавства її суб'єктів, тобто наділення суб'єктів федерації в межах установленної для них компетенції правом видання законодавчих актів, які діють лише на території суб'єкта федерації і мають відповідати союзному законодавству; наявність

федерального двопалатного парламенту і парламентів суб'єктів федерації, федерального уряду і самостійних органів управління суб'єктів федерації; наявність громадянства як усієї федерації, так і її суб'єктів; у ряді федерацій допускається подвійне громадянство; можливість суб'єктів федерації мати власну правову і судову системи; наявність загальнофедеральної податкової і грошової системи; суб'єкти федерації не мають суверенітету і не є суб'єктами міжнародного права, проте в договірних міжнародних відносинах може виступати як федерація в цілому, так і кожний із її суб'єктів.

б) главою держави є президент; народ є єдиним джерелом влади у державі, який здійснює управління державними і суспільними справами як безпосередньо, так і через своїх уповноважених представників - парламент, главу держави, самоврядні органи; державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; функціонування законодавчо закріпленої системи стримувань і противаг між різними гілками влади; можливість притягнення до юридичної відповідальності представників державної влади, у тому числі й глави держави; наявність державно-владних повноважень у всіх без винятку органів державної влади; загальнообов'язковість рішень законодавчої влади для всіх інших державних органів і громадян.

в) монарх персоніфікує владу, виступає при здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики як глава держави; монарх здійснює одноособове правління, тобто може прийняти до свого розгляду будь-яке питання; монарх, як правило, є головнокомандуючим збройних сил; влада монарха оголошується священною і має у більшості випадків релігійний характер; владні повноваження монарха поширюються на всі сфери суспільного життя; наявність персональної власності, що забезпечує сім'ю монарха та передається у спадок; влада монарха є спадковою, безстроковою, формально незалежною, але обмеженою територією держави; монарх не несе юридичної відповідальності перед підданими за прийняті рішення;

г) єдина система органів державної влади (законодавчих, виконавчих, судових, правоохоронних, контрольно-наглядових та ін.), які поширюють свої державно-владні повноваження на всю територію держави і на всіх індивідів, що проживають у державі; єдина система законодавства, де конституція перебуває на вершині ієрархічної системи нормативно-правових актів і поширюється на всю територію держави; єдине громадянство; держава складається з адміністративно-територіальних одиниць, що не мають суверенних прав; виступає єдиним цілим у міжнародних відносинах;

цілісність і недоторканність території держави в межах державного кордону; єдина національна валюта; єдина податкова, фінансова, банківська системи тощо.

10. Основною формою права України є:

- а) нормативно-правовий акт;
- б) парламентська правосвідомість; в
- в) правозастосовча діяльність;
- г) правочин

11. Вина, мета і мотив — ознаки якого елемента складу правопорушення перераховані?

- а) об'єкт;
- б) суб'єкт;
- в) об'єктивна сторона;
- г) суб'єктивна сторона.

12. Конституційні обов'язки громадян України:

- а) захист держави та військова служба, підтримка громадського порядку; не спричиняти шкоди природі, історико-культурним пам'яткам, та відшкодовувати завдані збитки;
- б) дотримання вимог Конституції, законів України;
- в) сплачувати податки і інші збори;
- г) правильне все вищенаведене.

13. Наведіть поняття конфедерації:

- а) тимчасовий союз суверенних держав, які об'єдналися для досягнення певних цілей і спільно здійснюють низку напрямків державної діяльності (оборона країни, зовнішня торгівля, митна справа, грошово-кредитна система тощо) при збереженні в інших питаннях повної самостійності;
- б) складна, союзна держава, частини якої є державними утвореннями з певним державним суверенітетом. Будується на розподілі функцій управління між центром і суб'єктами федерації;
- в) єдина цілісна держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не мають статусу державних утворень і не володіють суверенними правами;
- г) правильна відповідь відсутня.

14. Наведіть поняття «адміністративне право»?

- а) галузь права України, норми якої визначають загальні засади кримінальної відповідальності, вичерпний перелік діянь, котрі є злочинами, та покарання, що можуть застосовуватися до осіб, які їх вчиняють;
- б) одна з галузей в системі права України, що регулює трудові та інші, тісно з ними пов'язані суспільні відносини, які виникають між роботодавцем та найманим працівником у процесі реалізації останнім його конституційного права на працю;
- в) це галузь права (сукупність правових норм), що регулює з метою реалізації завдань і функцій держави суспільні відносини управлінського характеру, які складаються у сфері виконавчої влади, внутрішньо-організаційній діяльності інших державних органів, а також у процесі здійснення громадськими організаціями, їх органами зовнішніх юридично-владних повноважень;
- г) конституційне право України - це провідна галузь національного права, норми якої визначають і регулюють політичні та інші найважливіші суспільні відносини в економічних соціальній, культурній (духовній) та інших сферах життя та діяльності суспільства і держави.

15. Субєктами адміністративного права України є:

- а) громадяни України, іноземні громадяни, біженці;
- б) об'єднання громадян;
- в) Президента України, органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування ;
- г) все вищенаведене.

16. Назвіть види адміністративних стягнень:

- а) позбавлення волі на визначений строк, конфіскація майна, позбавлення спеціального права, оплатне вилучення предмета, громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт;
- б) попередження, штраф, довічне позбавлення волі, конфіскація, позбавлення спеціального права, оплатне вилучення предмета, громадські роботи, виправні роботи;
- в) попередження, штраф, оплатне вилучення предмета, конфіскація, позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (полювання та керування транспортними засобами), громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт;
- г) конфіскація майна, позбавлення спеціального права, оплатне вилучення предмета, громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт, видворення за межі країни, довічне позбавлення волі.

17. Назвіть органи, що розглядають справи про адміністративні правопорушення:

- а) адміністративні комісії при міськрайвиконкомах, виконавчі комітети селищних та сільських рад, місцеві суди;

б) депутати Верховної Ради України;
в) органи внутрішніх справ України;
г) органи внутрішніх справ (міліція), органи державного пожежного нагляду, органи залізничного транспорту, органи морського транспорту, органи річкового транспорту, органи повітряного транспорту, органи держгіртех-нагляду, органи держатомнагляду, митні органи, органи Міністерства оборони, органи, які здійснюють державний пробірний нагляд, органи Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування, органи державної статистики; адміністративні комісії при міськрайвиконкомах, виконавчі комітети селищних та сільських рад, місцеві суди.

18. Наведіть правове визначення адміністративного примусу:

а) це один з видів правового державного примусу, що полягає в застосуванні до об'єктів управління незалежно від їх волі і бажання спеціальних заходів впливу з метою змусити їх виконувати вимоги правових норм;
б) це примусове безоплатне вилучення у власність держави всього або частини майна, яке належить засудженому на праві власності;
в) це покарання, що полягає в триманні засудженого в умовах;
г) відсутня правильна відповідь.

19. Назвіть види адміністративно – запобіжних заходів:

а) перевірка документів, особистий огляд і огляд речей, обмеження (заборона) руху транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів та ін.;
б) вимога припинити протиправну поведінку, адміністративне затримання, відсторонення водіїв, які перебувають у стані сп'яніння, від керування транспортними засобами;
в) попередження, штраф;
г) адміністративний арешт.

20. Підстава для порушення адміністративної справи:

а) протокол про адміністративне правопорушення;
б) скарга на особу, що скоїла адміністративне правопорушення;
в) позовна заява;
г) постанова адміністративної комісії.

21. Вид цивільної дієздатності, якою наділена фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років:

а) повна цивільна дієздатність;
б) неповна цивільна дієздатність;
в) часткова цивільна дієздатність;
г) обмежена цивільна дієздатність;

22. Види права власності в Україні:

а) державна та приватна власність;
б) власність держави та власність особи;
в) державна, приватна, колегіальна власність;
г) державна, приватна, колективна (комунальна) власність.

23. Нікчемними правочинами в цивільному праві є:

а) правочини, вчинені без відповідного дозволу (ліцензії);
б) правочини, вчинені під впливом насильства;
в) правочин, вчинений з порушенням обов'язкової письмової та нотаріальної форми;
г) правочин вчинений з дієздатною фізичною особою.

24. Загальна позовна давність встановлюється тривалістю:

- а) у 2 роки;
- б) у 3 роки;
- в) у 10 років;
- г) у 15 років.

25. Який строк встановлюється для прийняття спадщини з часу її відкриття:

- а) 6 місяців;
- б) 3 місяці;
- в) 1 рік;
- г) 6 років.

26. Зобов'язанням є:

- а) правовідношення, в якому кожна із сторін зобов'язана вчинити на користь другої сторони певну дію або утриматися від певної дії;
- б) правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку;
- в) правовідношення, в якому кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку;
- г) правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана безоплатно вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію або утриматися від певної дії, а кредитор має право прийняти від боржника виконання його обов'язку.

27. Заміна боржника у зобов'язанні іншою особою називається:

- а) заставою;
- б) порукою;
- в) гарантією;
- г) переведенням боргу.

28. Особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося:

- а) з необережності;
- б) внаслідок випадку або непереборної сили;
- в) відсутності у боржника необхідних коштів;
- г) відсутності на ринку товарів, потрібних для виконання зобов'язання.

29. Договором є:

- а) домовленість двох або більше сторін, спрямована на одержання прибутку;
- б) домовленість двох юридичних осіб, спрямована на встановлення цивільних прав;
- в) домовленість двох сторін, спрямована на припинення цивільних обов'язків;
- г) домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

30. Договір купівлі-продажу - це договір про:

- а) сплатну передачу майна у користування;
- б) сплатну передачу майна у володіння;
- в) сплатну передачу майна у власність;
- г) безоплатну передачу майна у власність.

31. Сторони судового процесу:

- а) позивач, свідок;

- б) позивач, відповідач;
- в) перекладач, позивач;
- г) суддя, позивач.

32. Об'єктом апеляційного оскарження є:

- а) рішення суду першої інстанції, що не набрали законної сили;
- б) ухвали суду першої інстанції, що не набрали законної сили.;
- в) Рішення суду першої інстанції, у тому числі додаткові, заочні, можуть бути оскаржені як у цілому, так і в частині, а також щодо обставин (фактів), встановлених судом (незалежно від того, чи вплинули висновки суду про ці обставини (факти) на вирішення справи по суті), або резолютивної частини з питань розподілу судових витрат між сторонами, порядку та способу виконання рішення;
- г) правильна відповідь а),б), в).

33. Орган, що здійснює виконання рішень в цивільних справах:

- а) прокуратура України;
- б) позивач, відповідач;
- в) відповідна державна виконавча служба;
- г) суддею.

34. Загальним принципом господарювання в Україні є:

- а) свобода господарського договору;
- б) вільний вибір видів господарської діяльності;
- в) захист національного споживача;
- г) правильно все вищевикладене.

35. Залежно від форм власності, встановлених законами України, можуть діяти підприємства таких видів:

- а) приватне підприємство, основане на власності фізичної особи підприємство, основане на власності об'єднань громадян;
- б) державне підприємство, основане на державній власності, в тому числі казенне підприємство;
- в) підприємство, основане на власності юридичних осіб і громадян інших держав;
- г) правильно все вищевикладене.

36. Дайте визначення поняття «позов»:

- а) звернення заінтересованої або іншої уповноваженої на те особи до суду з проханням про розгляд спору і захист суб'єктивних майнових і особистих немайнових прав та охоронюваних законом інтересів у справах, що виникають з цивільних (в тому числі сімейних, трудових), господарських (в тому числі корпоративних) та адміністративних правовідносин;
- б) звернення заінтересованої або іншої уповноваженої на те особи до органів міліції з проханням про покарання злочинця;
- в) звернення заінтересованої або іншої уповноваженої на те особи до органів комунальної власності з проханням про надання субсидії;
- г) правильна відповідь відсутня.

37. Перелік необхідних документів для укладання трудового договору:

- а) паспорт, трудова книжка, військовий квиток, документи про освіту, довідка про партійну приналежність;
- б) паспорт, трудова книжка, військовий квиток, документи про освіту, довідка про походження;

- в) відсутня правильна відповідь з запропонованих у тестовому завданні;
- г) паспорт, трудова книжка, військовий квиток, документи про освіту, медична довідка.

38. Орган, що здійснює виконання рішень в цивільних справах:

- а) прокуратура України;
- б) позивач, відповідач;
- в) відповідна державна виконавча служба;
- г) суддею.

39. Право власності включає в себе:

- а) право володіння;
- б) право користування;
- в) право розпорядження;
- г) правильне все вищеперераховане.

40. Статус дитини має особа:

- а) особа до 14 років;
- б) особа до 12 років;
- в) особа до 18 років;
- г) особа до 16 років.

41. Особа може бути виселена з житлового приміщення державного житлового фонду:

- а) за рішенням виконкому обласної ради народних депутатів;
- б) за рішенням обласної державної адміністрації;
- в) за рішенням суду;
- г) за рішенням органів опіки та піклування;
- д) усе перераховане.

42. В якому порядку особа може бути позбавлена права на житло?

- а) В адміністративному порядку;
- б) в порядку дисциплінарного оскарження;
- в) на підставі рішення виконкому;
- г) у господарсько-процесуальному порядку;

43. Право на недоторканість житла — це:

- а) особисте право людини і громадянина;
- б) політичне право людини і громадянина;
- в) соціальне право людини і громадянина;
- г) економічне право людини і громадянина.

44. Приватизація житла є:

- а) безвідплатним актом;
- б) оплатним актом;
- в) адміністративно-процесуальною дією;
- г) господарсько-правовою дією;
- д) перераховане в пунктах а), б).

45. Основним джерелом житлового права є:

- а) житлове законодавство;
- б) будівельне законодавство;
- в) Цивільний кодекс;
- г) Житловий кодекс.

46. Які способи реалізації права на житло передбачає чинне законодавство?

- а) Одержання житла;
- б) укладання цивільно-правових угод;
- в) шляхом індивідуального будівництва;
- г) шляхом оренди майна;
- д) усе перераховане.

47. Які відносини не врегульовує Житловий кодекс України?

- а) Які виникають в управлінні житловим фондом;
- б) які виникають із забезпечення громадян житловими приміщеннями і користування ними;
- в) які виникають у забезпеченні збереження житлового фонду, у вирішенні житлових спорів тощо;
- г) які виникають у побуті сім'ї.

48. До форм реалізації конституційного права громадян на житло належить:

- а) отримання державного безкоштовного житла; індивідуальне будівництво;
- б) найм житлового приміщення; оренда житла;
- в) приватизація державного житлового фонду; успадкування житла;
- г) усе перераховане вище.

49. До завдань житлового законодавства належить:

- а) регулювання житлових відносин з метою забезпечення гарантованого Конституцією України права громадян на житло;
- б) належне використання і збереження житлового фонду;
- в) зміцнення законності в галузі житлових відносин;
- г) усе перераховане вище.

50. До житлового фонду України належать:

- а) житлові будинки і житлові приміщення в інших будівлях, що належать державі (державний житловий фонд), житлові будинки і житлові приміщення в інших будівлях, що належать колгоспам та іншим кооперативним організаціям, їх об'єднанням, профспілковим та іншим громадським організаціям (громадський житловий фонд);
- б) житлові будинки, що належать житлово-будівельним кооперативам (фонд житлово-будівельних кооперативів), житлові будинки(частини будинків), квартири, що належать громадянам на праві приватної власності (приватний житловий фонд);
- в) житлові будинки, що належать державно-колгоспним та іншим державно-кооперативним об'єднанням, підприємствам і організаціям;
- г) усе перераховане вище.

51. Зміст права на житло передбачає, що:

- а) кожен громадянин і члени його сім'ї мають право займати і використовувати певне житло;
- б) той, хто потребує житла, має право на забезпечення ним у порядку, визначеному законом;
- в) держава бере на себе обов'язок сприяти громадянам у розв'язанні їхніх житлових проблем та забезпечення їм можливості безперешкодного проживання у житлі, яке вони займають;
- г) усе перераховане вище.

52. До обов'язків наймодавця належить:

- а) надання зазначеного в ордері житла;
- б) своєчасне здійснення капітального ремонту житла;
- в) забезпечення безперебійної роботи інженерного обладнання, належного стану під'їздів та місць загального користування;

г) усе перераховане вище.

53. До об'єктів приватизації належать:

- а) житлові приміщення, що перебувають у державному житловому фонді;
- б) квартири (будинки), що розташовані на територіях закритих військових поселень;
- в) квартири (будинки), які перебувають в аварійному стані;
- г) житлові приміщення, що перебувають у приватному житловому фонді.

54. Який державний документ відповідає такому визначенню: «Державний документ, у якому містяться узагальнені відомості про сучасний стан видів тварин і рослин, які перебувають під загрозою зникнення, та заходи щодо їх збереження і відтворення?»

- а) Закон України «Про охорону тварин та рослин та їх збереження»;
- б) державний реєстр тваринного та рослинного світу України;
- в) Лісовий кодекс України;
- г) Червона книга України;
- д) Закон України «Про відтворення національної фауни та флори України».

55. Державний документ, в якому зосереджені факти про представників рослинного та тваринного світу України, які перебувають під загрозою знищення, — це:

- а) Лісовий кодекс України;
- б) Закон України «Про природно-заповідний фонд»;
- в) Кодекс тваринного та рослинного світу України;
- г) Червона книга.

56. Природоохоронні науково-дослідні установи міжнародного значення мають назву:

- а) природні заповідники;
- б) біосферні заповідники;
- в) національні парки;
- г) заповідники;
- д) природні зони.

57. Основними принципами охорони довкілля є:

- а) пріоритетність вимог екологічної безпеки та обов'язковість додержання екологічних стандартів;
- б) гарантування безпечного середовища для життя і здоров'я людей;
- в) запобіжний характер заходів щодо охорони природного середовища;
- г) гласність і демократизм у прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан природного середовища;
- д) усе перераховане.

58. До гарантій екологічних прав громадян належать:

- а) економічні та організаційні;
- б) ідеологічні та громадські;
- в) політичні та міжнародні;
- г) юридичні;
- д) усі перераховані.

59. Усі природні ресурси поділяються на:

- а) ресурси республіканського і регіонального значення;
- б) ресурси республіканського і місцевого значення;
- в) ресурси регіонального і місцевого значення;
- г) ресурси республіканського, регіонального і місцевого значення.

60. До екологічних прав громадян не належить:

- а) безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище;
- б) участь в обговоренні проєктів законодавчих актів та матеріалів щодо розташування, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища;
- в) участь у розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів, здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;
- г) здійснення своєї діяльності з додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів.

61. До екологічних обов'язків громадян України належить:

- а) здійснення своєї діяльності з додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- б) дотримання екологічних прав і законних інтересів інших осіб; внесення плати за спеціальне використання природних ресурсів і штрафів за екологічні правопорушення;
- в) відшкодування шкоди, заподіяної забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище;
- г) усе перераховане в пунктах а)-в).

62. До екологічних обов'язків громадян України не належить:

- а) здійснення своєї діяльності з додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- б) дотримання екологічних прав і законних інтересів інших осіб; внесення плати за спеціальне використання природних ресурсів і штрафів за екологічні правопорушення;
- в) відшкодування шкоди, заподіяної забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище;
- г) здобуття екологічної освіти та участь у проведенні громадської екологічної експертизи.

63. До заходів досягнення екологічної безпеки не належать:

- а) зведення до мінімуму рівня радіаційного забруднення, захист і збереження від забруднення, виснаження і нераціонального використовування земельних ресурсів;
- б) дотримання екологічних прав і законних інтересів інших осіб, внесення плати за спеціальне використання природних ресурсів;
- в) захист і відтворення лісів, піднесення екологічного значення природно-заповідного фонду, знешкодження, утилізація і поховання промислових та побутових відходів, розвиток системи екологічної освіти і виховання;
- г) захист від забруднення повітряного басейну, захист від забруднення, засмічення і виснаження вод, зокрема підземних.

64. Основними принципами охорони навколишнього природного середовища є:

- а) пріоритетність вимог екологічної безпеки та обов'язковість додержання екологічних стандартів під час здійснення будь-якої діяльності, гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей, запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;
- б) екологізація матеріального виробництва, обов'язковість екологічної експертизи, гласність і демократизм під час прийняття рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, безоплатність загального і платність спеціального використання природних ресурсів, відшкодування шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища;

- в) вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі міждержавного співробітництва тощо;
- г) усе перераховане в пунктах а)-в).

65. Кримінальні закони можуть видаватися:

- а) Президентом України;
- б) виключно Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Верховним Судом України;
- д) Конституційним Судом України.

66. Ознака караності злочину полягає в тому, що:

- а) злочинне діяння особи обов'язково буде покаране;
- б) за вчинення злочину законом передбачена певна санкція;
- в) злочин є суспільно небезпечним діянням;
- г) кожен з видів злочину обов'язково зазначений в Кримінальному Кодексі України;
- д) злочин є суспільно шкідливим діянням.

67. Відмінність між злочином та іншими правопорушеннями полягає в тому, що:

- а) інші правопорушення не є суспільно небезпечними;
- б) злочини мають вищий рівень суспільної небезпеки;
- в) злочини вчиняються тільки спеціальними суб'єктами;
- г) інші правопорушення не є суспільно небезпечними, злочини мають вищий рівень суспільної небезпеки;
- д) злочини мають вищий рівень суспільної шкідливості.

68. Кримінальна відповідальність:

- а) є особливим видом юридичної відповідальності, який характеризується власними видовими ознаками;
- б) за ознаками повністю охоплюється поняттям юридичної відповідальності;
- в) не має ніякого стосунку до юридичної відповідальності;
- г) відповідальність, яка настає за вчинення правопорушення.

69. Склад злочину:

- а) є сукупністю об'єктивних ознак, що визначають певне діяння як злочинне;
- б) є сукупністю ознак, що визначають певне діяння як протизаконне;
- в) є сукупністю об'єктивних та суб'єктивних ознак, що визначають певне діяння як злочинне;
- г) є сукупністю суб'єктивних ознак, що визначають певне діяння як злочинне.

70. До ознак злочину належить:

- а) суспільна небезпечність;
- б) причинний зв'язок;
- в) предмет;
- г) мета;
- д) бездіяльність.

71. До обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу злочину належить:

- а) шкідливі наслідки;
- б) причинний зв'язок;
- в) діяння (дія та бездіяльність);
- г) дія;
- д) мотив.

72. Загальний вік кримінальної відповідальності дорівнює:

- а) 14 рокам;
- б) 15 рокам;
- в) 16 рокам;
- г) 18 рокам;
- д) 21 року.

73. До обов'язкових ознак суб'єкта злочину належить:

- а) службове становище;
- б) осудність особи;
- в) соціальний статус, певний вік особи;
- г) осудність особи, певний вік особи;
- д) вина.

74. До обов'язкових ознак суб'єктивної сторони злочину належить:

- а) мета;
- б) умисел;
- в) вина;
- г) необережність;
- д) вік особи.

75. Судимість:

- а) не тягне за собою жодних обмежень правового характеру;
- б) тягне за собою кримінально-правові обмеження;
- в) тягне за собою загально-правові обмеження;
- г) тягне за собою кримінально-правові та загально-правові обмеження.

76. Види співучасників:

- а) виконавець, потерпілий, організатор, пособник;
- б) підбурювач, виконавець, організатор, пособник;
- в) організатор, виконавець, замовник;
- г) ініціатор, виконавець, організатор.

77. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на:

- а) злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі;
- б) злочини тяжкі та особливо тяжкі;
- в) злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, нетяжкі;
- г) не поділяються зовсім.

78. Об'єктивна сторона злочину — це:

- а) внутрішня сторона діяння, що містить психічні процеси, які характеризують свідомість і волю особи в момент вчинення злочину;
- б) зовнішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні передбаченого законом діяння (дії чи бездіяльності), що заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди об'єктові злочину;
- в) внутрішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні переліченого законом діяння (дії чи бездіяльності), що заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди об'єктові злочину;
- г) зовнішня сторона діяння, що містить психічні процеси, які характеризують свідомість і волю особи в момент вчинення злочину.

79. Суб'єктивна сторона злочину — це:

- а) внутрішня сторона діяння, що містить психічні процеси, які характеризують свідомість і волю особи в момент вчинення злочину;
- б) зовнішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні передбаченого законом діяння (дії чи бездіяльності), що заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди об'єктові злочину;
- в) внутрішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні передбаченого законом діяння (дії чи бездіяльності), що заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди об'єктові злочину;
- г) зовнішня сторона діяння, що включає психічні процеси, які характеризують свідомість і волю особи в момент вчинення злочину.

80. Об'єкт злочину — це:

- а) суспільні відносини, на які посягає злочин, завдаючи їм певної шкоди, і які поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність;
- б) знаряддя, завдяки якому було вчинено злочин;
- в) особа, якій на момент злочину виповнилося 14 років;
- г) активна, свідома, суспільно небезпечна, протиправна поведінка суб'єкта.

81. Суб'єкт злочину — це:

- а) фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність;
- б) суспільні відносини, на які посягає злочинець, завдаючи їм певної шкоди, і які поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність;
- в) спосіб вчинення злочину;
- г) винна в злочині фізична особа, якій на момент злочину ще не виповнилося 14 років.

82. Обставинами, що пом'якшують покарання, є:

- а) щире каяття, добровільна відмова від вчинення злочину, вчинення злочину повнолітнім, вчинення злочину вагітною жінкою;
- б) вчинення злочину групою осіб в стані сп'яніння, вагітною жінкою, неповнолітнім;
- в) явка із зізнанням, щире каяття, добровільне відшкодування збитків, вчинення злочину неповнолітнім, вчинення злочину вагітною жінкою, вчинення злочину під впливом погрози;
- г) вчинення злочину повторно, групою осіб, у зв'язку з виконанням службового обов'язку, в стані сп'яніння, тяжкі наслідки, завдані злочинцем, вчинення злочину з особливою жорстокістю.

83. Обставинами, що обтяжують покарання, є:

- а) щире каяття; добровільне відшкодування збитків, вчинення злочину неповнолітнім, вчинення злочину вагітною жінкою;
- б) вчинення злочину групою осіб, в стані сп'яніння, вагітною жінкою, неповнолітнім;
- в) явка із зізнанням, щире каяття, добровільне відшкодування збитків, вчинення злочину неповнолітнім, вчинення злочину вагітною жінкою, вчинення злочину під впливом погрози;
- г) вчинення злочину повторно, групою осіб, в стані сп'яніння, тяжкі наслідки, завдані злочинцем, вчинення злочину з особливою жорстокістю.

84. Принципами кримінального права є:

- а) відповідальність лише за вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом як злочин; особистий характер відповідальності; індивідуалізація кримінальної відповідальності та покарання;
- б) гласність, рівність, незмінність, постійність, чіткість, точність, наочність;
- в) караність, неможливість уникнути покарання за вчинений злочин, уособленість;
- г) сукупність усіх принципів, що стосуються юридичної відповідальності.

85. З якого віку настає кримінальна відповідальність неповнолітнього?

- а) з 11 років;
- б) з 14 років;
- в) з 16 років ;
- г) з 17 років.

86. Види стадій злочину, які передбачені КК України:

- а) готування, замах, добровільна відмова;
- б) готування, закінчений злочин, виявлення наміру;
- в) готування, замах, діяльне каяття;
- г) готування, замах, закінчений злочин.

87. Звільнення від кримінальної відповідальності здійснюється:

- а) спеціально уповноваженою особою;
- б) прокурором;
- в) слідчим;
- г) виключно судом.

88. З яких частин складається Кримінальний Кодекс України?

- а) Загальної та Обов'язкової;
- б) Загальної та Особливої;
- в) Особистої та Нормативної;
- г) Загальної та Факультативної.

89. За яким критерієм законодавець класифікує злочини в Кримінальний Кодекс України?

- а) За ступенем тяжкості злочину;
- б) за часом та місцем вчинення злочину;
- в) за віком особи, що вчинила злочин;
- г) за видом завданої шкоди.

90. Шлюбом за Сімейним кодексом України є:

- а) посвідчений відповідним релігійним органом факт вінчання чоловіка та жінки;
- б) проживання двох осіб однієї статі разом;
- в) сімейний союз чоловіка і жінки;
- г) сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в державному органі реєстрації актів цивільного стану;

91. Недійсним є шлюб:

- а) між особами різної національності;
- б) між особами різної раси;
- в) між особами різних громадянств;
- г) між особами, які є родичами по прямій лінії споріднення.

92. Форма шлюбного договору:

- а) усна;
- б) письмова;
- в) письмова з нотаріальним посвідченням;
- г) письмова з державною реєстрацією.

93. Якщо батьки дитини проживають окремо, дитина самостійно визначає своє місце проживання у одного з батьків, якщо вона досягла:

- а) 10 років;
- б) 14 років;

- в) 15 років;
- г) 16 років.

94. Яке майно належить до спільної сумісної власності подружжя?

- а) набуте подружжям за час шлюбу;
- б) майно, набуте дружиною, чоловіком до шлюбу;
- в) речі індивідуального користування;
- г) речі індивідуального користування, які належать до коштовностей.

95. Який шлюбний вік встановлений законодавством України?

- а) 17 років для жінок і 18 років для чоловіків;
- б) 18 років для жінок і 18 років для чоловіків;
- в) 21 рік для жінок та чоловіків;
- г) 18 років для жінок і 17 для чоловіків;

96. В якому органі необхідно укласти шлюб?

- а) у суді;
- б) в органах реєстрації актів цивільного стану;
- в) у церкві;
- г) у нотаріуса.

97. Одношлюбність в сімейних стосунках означає:

- а) жінка та чоловік можуть одночасно перебувати лише в одному шлюбі;
- б) жінка та чоловік мають право на повторний шлюб лише після припинення попереднього шлюбу;
- в) жінка та чоловік шлюб укладають лише один раз;
- г) усе перераховане в пунктах а), б).

98. Розірвання шлюбу в судовому порядку здійснюється:

- а) за заявою подружжя, яке має дітей, коли буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечить інтересам одного з них або інтересам їхніх дітей;
- б) за заявою подружжя, яке має дітей (до заяви має бути доданий письмовий договір про те, з ким житимуть діти і як у їхньому утриманні та вихованні братиме участь інший із подружжя, що живе окремо);
- в) за позовом одного із подружжя, коли буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечить інтересам одного з них або інтересам їхніх дітей;
- г) усе перераховане.

99. Право вимагати аліменти мають особи:

- а) непрацездатні чоловік або дружина, чоловік або дружина, чиї доходи є нижчими за прожитковий мінімум, дружина під час вагітності та 110 протягом трьох років після народження дитини (якщо дитина має вади фізичного або психічного розвитку — до досягнення дитиною шести років), чоловік, з яким проживає дитина, до досягнення нею трьох років (якщо дитина має вади фізичного чи психічного розвитку — до досягнення нею шести років), чоловік або дружина, з ким проживає дитина-інвалід;
- б) працездатні чоловік або дружина, чоловік або дружина, чиї доходи є нижчими за прожитковий мінімум, дружина під час вагітності та протягом трьох років після народження дитини (якщо дитина має вади фізичного або психічного розвитку — до досягнення дитиною шести років), чоловік, з яким не проживає дитина, до досягнення нею трьох років (якщо дитина має вади фізичного чи психічного розвитку — до досягнення нею шести років), чоловік або дружина, з ким проживає дитина-інвалід;

- в) непрацездатні чоловік або дружина, дружина під час вагітності і після народження дитини (якщо дитина має вади фізичного або і психічного розвитку — до досягнення дитиною шести років), чоловік, з яким не проживає дитина, до досягнення нею трьох років (якщо дитина має вади фізичного чи психічного розвитку — до досягнення нею шести років), чоловік або дружина, з ким проживає дитина-інвалід;
- г) чоловік або дружина, чоловік або дружина, чії доходи є нижчими за прожитковий мінімум, дружина під час вагітності та протягом трьох років після народження дитини (якщо дитина має вади фізичного або психічного розвитку — до досягнення дитиною шести років), чоловік або дружина, з ким проживає дитина-інвалід.

100. До підстав позбавлення батьківських прав не належить така обставина:

- а) все вищенаведене;
- б) батьки не забрали дитину з пологового будинку чи іншого закладу охорони без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли батьківської турботи щодо дитини;
- в) батьки вдаються до експлуатації дитини, примушують її до жебракування і бродяжництва, батьки ухиляються від своїх обов'язків з виховання дитини;
- г) батьки жорстоко поведуться з дитиною, є хронічними алкоголіками чи наркоманами, засуджені за вчинення умисних дьй проти дитини.

10 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Мета виконання індивідуального завдання полягає у поглибленому самостійному вивченню основних положень теорії держави і права, основ чинного законодавства, загальних засад Конституційного, Адміністративного, Цивільного, Сімейного, Господарського, Житлового, Трудового, Кримінального та інших галузей права.

Виконання індивідуального завдання необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативно-правових актів, практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

Обсяг роботи повинен становити 14-16 сторінок (без титульних) печатного тексту.

Номера тем індивідуального завдання видаються студенту викладачем.

Модульний контроль індивідуального завдання здійснюється через захист студентом реферату за обраною з переліку рекомендованих тем з актуальних проблем права.

Загальні вимоги, що забезпечують максимальну оцінку виконання індивідуального завдання:

- ♦ актуальність теми і правильність побудови змісту роботи (аналіз історії та сучасного стану законодавства по темі, визначення проблемних питань та шляхів їх вирішення);
- ♦ повнота розкриття структурних елементів змісту (вступ, загальна частина, постановка проблеми, пропозиції щодо її вирішення, висновки);
- ♦ грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу;
- ♦ оформлення відповідно до методичних рекомендацій та чинних стандартів;
- ♦ наявність посилань на джерела інформації (нормативна база, монографії, наукові статті, науково-практичні коментарі, матеріали судової практики, законопроекти, міжнародне та зарубіжне законодавство);
- ♦ самостійність виконання (діагностується під час захисту).

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ:

Тема 1. Теорія держави та права. Конституційне право та процес.

1.1. Розкрийте зміст основних теорій виникнення держави і права. Форми сучасного державного правління, форма державного устрою, форма політичного (державного) режиму. Наведіть приклади.

- 1.2. **Функції держави.** Обґрунтуйте зміст внутрішніх функцій держави. Який характер та особливості їх реалізації в Україні? Сутність і зміст зовнішніх функцій держави. Актуальність оборонної діяльності України в сучасних умовах.
- 1.3. **Апарат держави:** органи законодавчої, виконавчої, судової влади; контролюючі та наглядові органи. Механізм держави.
- 1.4. **Правова держава** - основні ознаки та їх прояви в Україні.
- 1.5. Поняття й ознаки системи права України. Дайте стислу характеристику структурним елементам системи права (складний правовий інститут, простий правовий інститут, галузь права, підгалузь права). З яких елементів складається структура правової норми? Наведіть приклади.
- 1.6. Правові відносини. Правоздатність та дієздатність суб'єктів правовідносин. Як вони співвідносяться? Від яких факторів залежить зміст і об'єм дієздатності?
- 1.7. Основні конституційні права та свободи людини та громадянина в Україні.
- 1.8. Конституційна форма правління, форма державного устрою, форма політичного режиму в Україні. Принцип розподілу державної влади в Україні. Система стримувань і противаг між законодавчою, виконавчою і судовою гілками влади.
- 1.9. Громадянство України. Поняття і принципи громадянства України. Категорії осіб, що є громадянами України. Підстави і порядок набуття та припинення громадянства України.

Тема 2. Адміністративне право і процес.

- 2.1. **Правопорушення** - як форма суспільних відносин. Специфічні ознаки правопорушення. Дайте визначення складу правопорушення. Вина та її форми. Дайте характеристику проступків. Розкрийте основні відмінності між проступком та злочином.
- 2.2. **Адміністративна відповідальність.** Поняття, особливості, принципи і нормативна основа адміністративної відповідальності. Обставини, які виключають адміністративну відповідальність. Наведіть приклади.
- 2.3. **Адміністративні правопорушення.** Адміністративні правопорушення та їх ознаки. Склад правопорушення. Органи, що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
- 2.4. **Накладення адміністративного стягнення.** Порядок розгляду адміністративної справи. Дайте стислу характеристику особам, які беруть участь в провадженні у справі про адміністративне правопорушення.

Тема 3. Цивільне право і процес.

- 3.1. **Цивільні правовідносини.** Цивільні правовідносини. Особливості цивільних правовідносин. Учасники цивільних правовідносин. Фізичні особи. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою, оголошення фізичної особи померлою. Опіка. Піклування. Наведіть приклади.
- 3.2. **Об'єкти цивільних прав.** Об'єкти цивільних прав. Суб'єкти цивільних прав. Поняття представництва і його види. Довіреність, її форми і види.
- 3.3. **Юридичні особи.** Учасники цивільних правовідносин. Юридичні особи. Ознаки, види, реєстрація, ліквідація юридичних осіб.
- 3.4. **Право власності.** Поняття права власності. Суб'єкти і об'єкти права власності. Форми власності і підстави для виникнення права власності.
- 3.5. **Спадкування.** Загальні положення про спадкування. Види спадкоємства. Оформлення прав на спадщину.

Тема 4. Господарське право і процес.

- 4.1. Загальний порядок створення суб'єктів господарювання.

- 4.2. Поняття та ознаки господарського договору. Свобода укладання та розірвання. Біржові угоди.
- 4.3. Порядок та процедура ліквідації юридичної особи.
- 4.4. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
- 4.5. Досудовий порядок врегулювання господарських спорів. Складіть зразок Претензії.
- 4.6. Стадії господарського процесу.

Тема 5. Трудове і соціальне право.

5.1. Колективний договір.

Поняття і порядок укладання колективного договору. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.

5.2. Звільнення з роботи.

Підстави і порядок звільнення з ініціативи власника. Підстави і порядок звільнення з ініціативи працівників. Порядок оформлення звільнення і здійснення розрахунку.

5.3. Режим робочого часу.

Види робочого часу. Режим робочого часу і порядок його встановлення. Скорочена тривалість робочого часу. Види відпусток.

5.4. Дисциплінарні стягнення.

Дисциплінарні стягнення. Види дисциплінарних стягнень. Загальний порядок застосування дисциплінарних стягнень.

Тема 6. Житлове і сімейне право.

- 6.1. Поняття шлюбу, умови і підстави його укладання, реєстрація. Поняття шлюбного договору. Припинення шлюбу.
- 6.2. Інститут усиновлення. Патронат.
- 6.3. Право власності подружжя.
- 6.4. Житловий фонд України.

Тема 7. Кримінальне право і процес.

7.1. Поняття юридичної відповідальності, її основні ознаки. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності та їх співвідношення з видами правопорушень. Особливості юридичної відповідальності військовослужбовців.

7.2. Кримінальна відповідальність.

Поняття, ознаки, підстави кримінальної відповідальності. Обставини, які виключають кримінальну відповідальність. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

7.3. Злочин.

Поняття злочину, його ознаки та класифікація. Поняття складу злочину, його елементи і значення. Поняття і види стадій вчинення злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру. Поняття співучасті в злочині, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Наведіть приклади.

7.4. Покарання.

Покарання та його види. Основні та додаткові покарання. Призначення покарань. Система поглинення та сукупності покарання.

7.5. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України.

7.6. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти життя та здоров'я особи.

7.7. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти волі, честі та гідності особи.

7.8. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Абсентеїзм - нез'явлення виборців на виборчі дільниці для здійснення акту голосування.

Адвокатура - добровільне професійне об'єднання юристів, призначення якого полягає в наданні, у випадках і в порядку, передбачених законодавством, юридичної допомоги громадянам та організаціям.

Активне виборче право - право громадян обирати склад виборних органів державної влади та місцевого самоврядування.

Антидемократичний державний режим - державний режим, за якого суттєво ускладнюються можливості реалізації прав і свобод громадян, а реальна влада зосереджується в руках неконтрольованої народом групи осіб або в руках однієї особи.

Батьківство - факт походження дитини від певного чоловіка (батька).

Батьківські права та обов'язки - особисті й майнові права та обов'язки, що їх закон надає батькам (батькові й матері) для забезпечення належного виховання і матеріального утримання дітей, а також захисту їхніх прав та інтересів.

Безпосередня демократія - сукупність форм організації державної влади, за якої основні рішення щодо управління справами суспільства й держави схвалюються безпосередньо всіма громадянами на референдумах, зборах тощо.

Вибори - процес, унаслідок якого певна сукупність людей через голосування формує склад державного органу чи органу місцевого самоврядування.

Виборчі цензи - сукупність умов, відповідність яким є підставою для допуску громадян до участі у виборах.

Внутрішні функції держави - державні функції, що здійснюються в межах даної держави і в яких виявляється її внутрішня політика.

Гарантії прав та обов'язків - засоби та умови, які забезпечують цілковите й неухильне здійснення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів.

Громадянин - особа, яка перебуває у сталих юридичних зв'язках із конкретною державою, що знаходить вираження саме в наявності відповідного громадянства.

Громадянство - необмежений у просторі й часі правовий зв'язок особи з конкретною державою, який зумовлює поширення на особу всіх конституційних прав та обов'язків.

Громадянське суспільство - суспільство, в якому держава гарантує індивідам надійний захист усіх прав і свобод людини, зокрема рівні можливості щодо підприємництва, участі в політичній та інших сферах життєдіяльності суспільства.

Деліктоздатність - закріплена в законі здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за вчинене правопорушення.

Демократична держава - держава, що базується на визнанні та втіленні в суспільну практику таких принципів конституційного устрою, як народовладдя, політичний плюралізм,

свобода й рівність громадян, реальність і невід'ємність прав людини тощо.

Демократичний державний режим - державний режим, за якого реально забезпечується здійснення широкого кола прав і свобод громадян, які мають реальні можливості впливати на формування та діяльність державних органів.

Держава - особлива політико-територіальна організація, що має суверенітет, спеціальний апарат управління і примусу та здатна надавати своїм приписам загальнообов'язкової сили для всього населення країни.

Державна мова - мова, що є обов'язковою для використання в законодавстві, офіційному діловодстві, судочинстві тощо.

Державний апарат - система органів держави, які виконують управлінські функції.

Державний режим - сукупність форм і методів здійснення державної влади.

Державний суверенітет - повновладдя й незалежність держави, що полягають у її праві на власний розсуд вирішувати свої внутрішні й зовнішні питання без втручання в них будь-якої іншої держави.

Державні органи - державні організації, наділені державно-владними повноваженнями й покликані здійснювати від імені держави управлінські функції в суспільстві.

Державні підприємства - державні організації, які здійснюють функції держави у виробничій сфері, безпосередньо забезпечують виробництво матеріальних благ.

Державні символи - встановлені Конституцією або спеціальними законами особливі розпізнавальні знаки даної держави, в яких уособлюється її суверенітет, а в деяких випадках - і певний історичний або ідеологічний зміст.

Державні установи - державні організації, які здійснюють функції держави, пов'язані зі створенням нематеріальних благ.

Діти - за сімейним правом особи, що не досягли повноліття (до 18 років), а також особи, які, незалежно від віку, є синами й дочками своїх батьків.

Договір житлового найму - письмовий документ, укладений на підставі ордера між наймодавцем і наймачем (громадянином, на чий ім'я видано ордер), що передбачає правила користування житлом, права та обов'язки сторін із утримання жилого будинку і прибудинкової території.

Екологічна безпека - стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної ситуації та виникненню небезпеки для здоров'я людей.

Екологічна експертиза - вид науково-практичної діяльності спеціально уповноважених державних органів, еколого-експертних формувань та об'єднань громадян, що базується на міжгалузевому екологічному дослідженні, аналізі та оцінці передпроектних, проектних та інших матеріалів чи об'єктів, реалізація й дія яких може негативно впливати або впливає на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, і спрямована на підготовку висновків щодо відповідності запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне

використання й відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Екологічне право - система правових відносин, якими регулюються суспільні відносини з охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів (екологічні відносини).

Екологічне правопорушення - протиправне діяння (дія чи бездіяльність), що порушує встановлений в Україні екологічний правопорядок.

Екологічні права та обов'язки громадян України - система юридично закріплених за громадянами повноважень та зобов'язань в екологічній сфері.

Житлове право України - сукупність правових норм, що регулюють житлові правовідносини між громадянами та громадян із державними та громадськими організаціями у процесі реалізації конституційного права людини і громадянина на житло.

Житловий фонд (державний) - сукупність жилих будинків та інших жилих приміщень, що знаходяться у власності місцевих Рад народних депутатів, державних підприємств, установ, організацій і призначаються для проживання людини і громадянина.

Житловий фонд будівельних кооперативів (ЖБК) - сукупність жилих будинків, що належать житлово-будівельним кооперативам і призначаються для проживання членів ЖБК.

Житловий фонд (індивідуальний) - сукупність жилих будинків (приміщень), що знаходяться в особистій і приватній власності.

Закон - акт законодавчого органу влади (парламенту), який має вищу юридичну силу щодо інших нормативно-правових актів.

Законність - правовий режим точного й неухильного здійснення законів та інших нормативних актів у всіх сферах державного й суспільного життя.

Злочин - суспільне небезпечне, протиправне, винне й карне діяння, яке завдає чи може завдати суттєвої шкоди певним суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом.

Зовнішні функції держави - державні функції, що здійснюються в процесі спілкування держави з іншими державами та міжнародними організаціями і в яких виявляється зовнішня політика.

Імпічмент - усунення Президента з поста на основі прийнятого парламентом за спеціальною процедурою рішення про його обвинувачення в учиненні державної зради або іншого злочину.

Конституційні принципи правового статусу особи - відображені в Конституції головні ідеї, покладені в основу вмісту й умов реалізації прав та обов'язків людини в державі.

Конституціоналізм: 1) політична система, що спирається на конституцію, конституційні методи управління; 2) науковий напрям, у межах якого досліджуються конституційні проблеми.

Конституція - основний закон держави, в якому регламентуються найважливіші відносини у сферах державного устрою, організації та функціонування органів держави, правового статусу особи.

Конфедерація - форма державного устрою, за якої держави створюють об'єднані органи для досягнення конкретних цілей (наприклад, військові) за збереження в інших питаннях цілковитої самостійності.

Материнство - правове становище жінки у зв'язку з народженням, утриманням і вихованням дітей.

Механізм держави - система державних організацій, які забезпечують реалізацію функцій держави.

Місцеве самоврядування - право певної територіальної громади (мешканців села, кількох сіл, селища або міста) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції й законів України.

Монархія - форма державного правління, за якої вища державна влада зосереджується (повністю або частково) в руках однієї особи - монарха й передається як спадщина представникам правлячої династії.

Напівпрезидентська (змішана) республіка - форма республіканського правління, за якої президент обирається народом, але парламентові надаються певні повноваження щодо контролю за діяльністю президента під час формування уряду та здійснення виконавчої влади.

Народ - населення певної країни.

Народний суверенітет - повновладдя народу, здійснення ним своєї невід'ємної та неподільної влади самостійно й незалежно від будь-яких інших соціальних сил.

Народність - спільність людей, які проживають на одній території, поєднані спільною мовою, особливостями психічного складу, культури і способу життя та іншими загальними цінностями, що закріплені у звичаях, традиціях та інших соціальних нормах.

Населення - сукупність людей, що проживають на певній території, здійснюють свою життєдіяльність у межах адміністративної чи політичної одиниці.

Національна безпека - стан захищеності життєво важливих інтересів особи, держави й суспільства від наявних і можливих загроз у всіх сферах суспільних відносин.

Національний суверенітет - повновладдя нації у вирішенні всіх питань свого національного життя аж до реальної можливості створення самостійної національної держави.

Нація - спільність людей, які проживають на одній території, зв'язані загальними економічними відносинами, спільною мовою, культурою, одним законодавством, національними інтересами, митними кордонами та іншими ознаками.

Необмежена (абсолютна) монархія - монархія, в якій влада монарха ніким і нічим не обмежується, тобто в країні немає ні органів, ні законів, що могли б певною мірою змінити чи знехтувати волю монарха.

Норма - права-формально визначене, сформульоване чи санкціоноване державою загальнообов'язкове правило поведінки загального характеру, реалізація якого забезпечується державним примусом.

Нормативно-правовий акт - офіційний письмовий документ компетентного державного органу, в якому закріплюються правила поведінки загального характеру, що забезпечуються державним примусом.

Нотаріат - система органів і посадових осіб, на яких покладено обов'язок посвідчувати безперечні права й факти, що мають юридичне значення, а також виконувати інші нотаріальні дії з метою надання цим правам і фактам юридичної вірогідності.

Обов'язок (юридичний) - передбачені правом міра й вид необхідної поведінки суб'єкта.

Ордер на жиле приміщення - письмове розпорядження на заселення; жилого приміщення, що видається на підставі рішення виконавчого комітету органу місцевого самоврядування чи місцевої державної адміністрації. Є єдиною підставою для заселення в надане жиле приміщення, видається лише на вільне жиле приміщення, має чітко встановлену форму.

Особа - людина як суб'єкт, що має індивідуальні інтелектуальні та інші ознаки й усвідомлює себе членом спільності таких же суб'єктів.

Парламентарна (конституційна) монархія - монархія, в якій влада монарха в усіх сферах здійснення державної влади суттєво обмежується; йому надаються лише формальний статус глави держави й виключно представницькі повноваження.

Пасивне виборче право - право громадян бути обраними до складу виборних органів державної влади та місцевого самоврядування.

Первісний лад - суспільно-економічна формація, певний тип суспільства, що характеризується колективною формою об'єднання людей, які спільно виробляли примітивні знаряддя праці, засоби до існування, де панували колективна власність і суспільна влада. Розглядають родову (група людей, первісне стадо) і родові спільності людей.

Підзаконний акт - акт компетентного державного органу, що видається на підставі й на виконання законів.

Підприємницька діяльність - самостійна, ініціативна, систематична на власний ризик діяльність суб'єкта з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг і заняття торгівлею з метою одержання прибутку.

Плем'я - спільність людей у докласовому суспільстві, що складалася з декількох родів, які мали багато спільних рис та інтересів: загальний діалект мови, однакові звичаї та релігійні культи, загальну територію для полювання і проживання, загальне ім'я і т. ін.

Податки - обов'язкові платежі, що їх сплачують юридичні особи та населення до бюджету в розмірах і в строки, передбачені законом.

Поділ влади - модель побудови державного апарату, згідно з якою влада в державі має поділитися між законодавчими, виконавчими та судовими органами. При цьому кожна з влад повинна бути незалежною від інших і водночас їм підконтрольною, що має на меті

виключення можливості концентрації влади в руках одного органу.

Право - система загальнообов'язкових правил поведінки, що встановлені чи санкціоновані державою і забезпечуються її примусом.

Правова держава - держава, в якій панує право, де діяльність усіх її органів і посадових осіб здійснюється на основі та в межах, визначених правом, де не тільки особа відповідальна за свої дії перед державою, а й держава несе реальну відповідальність перед особою за результати своєї діяльності.

Правова поведінка - передбачена нормами права соціальне значуща поведінка індивідуальних чи колективних суб'єктів, що контролюється їхніми свідомістю і волею.

Правовий статус особи - сукупність закріплених у законодавстві прав, свобод, обов'язків громадян і гарантій їх здійснення.

Правовідносини - специфічні суспільні відносини, учасники яких виступають як носії прав та обов'язків, установлених нормами права.

Правоздатність - передбачена нормами права здатність суб'єкта мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Правомірна поведінка - суспільне необхідна, бажана й допустима, під кутом зору інтересів громадянського суспільства, поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, що полягає у здійсненні норм права, гарантується та охороняється державою.

Правоохоронні органи - органи, що їх держава наділяє компетенцією охорони суспільних відносин, урегульованих правом.

Правопорушення - суспільне небезпечне, шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатної особи, що за нього може бути накладене покарання чи стягнення.

Правопорядок - відповідність суспільних відносин приписам норм права.

Правосуб'єктність - здатність бути суб'єктом права (учасником правовідносин).

Представницька демократія - сукупність форм організації державної влади, за якої певні важливі рішення щодо управління справами суспільства й держави виносяться виборними установами (парламентами, муніципалітетами тощо).

Президентська республіка - республіка, в якій повноваження глави держави, а в деяких випадках і глави уряду, належать президентові, який обирається непарламентським способом (громадянами держави) і формує уряд, що не несе відповідальності перед парламентом.

Приватизація державного житлового фонду - відчуження, тобто безоплатна передача чи продаж із державного житлового фонду у власність громадянам України жилих квартир чи приміщень, що вони займають, а разом із ними - господарських споруд, що до них належать. Приватизація здійснюється через:

безоплатну передачу громадянам квартир (будинків) із розрахунку санітарної норми - 21 кв. м загальної площі на наймача і кожного члена його сім'ї та додатково 10 кв. м на сім'ю; продаж надлишків загальної площі квартир (будинків) громадянам України, які мешкають у

них або перебувають на черзі з поліпшення житлових умов.

Проступок - діяння, що порушує приписи норм права, але не сягає рівня суспільної небезпеки, притаманного злочинам.

Республіка - форма державного правління, за якої вищі державні органи обираються населенням або формуються загальнонаціональним представницьким органом влади.

Референдум - голосування населення всієї держави (загальнодержавний референдум) або його певної частини (місцевий референдум) із метою вирішення найважливіших питань суспільного життя.

Рід - первинний виробничий, соціальний та етнічний колектив людей у докласовому суспільстві, що засновується та існує здебільшого на кровно-родинних зв'язках.

Система права - внутрішня організація права, що полягає в єдності й погодженості правових приписів певної держави.

Сімейне право - сукупність правових норм, які регулюють особисті й пов'язані з ними майнові відносини громадян, що виникають із шлюбу й належності до сім'ї.

Сім'я - первинна клітинка громадянського суспільства, в якій реалізується дітородна, виховна та інші функції суспільного життя; союз людей, оснований на добровільному й рівноправному шлюбі.

Соціальна держава - держава, зорієнтована на здійснення широкої та ефективної соціальної політики, яка має втілюватись у реальності прав людини й громадянина, в існування доступних та ефективних систем освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, у підтримку малозабезпечених прошарків населення тощо.

Соціальні норми - правила, які регулюють поведінку людей у суспільстві.

Суб'єктивне право (право громадянина) - передбачена певною нормою права можливість суб'єкта поводитися певним чином.

Суспільна влада - управління справами первинної спільності (роду, фратрії, племені), що здійснювалося всіма дорослими членами на загальних зборах, рада старійшин. Повсякденне керівництво покладалося на старійшин, військових вождів, ведучих на полюванні.

Суспільний порядок - порядок у суспільстві, який відповідає вимогам усього комплексу соціальних норм.

Суспільство - форма життєдіяльності людей, що склалась історично й відокремилась від навколишньої природи.

Унітарна держава - єдина централізована держава, що не має у своєму складі державних утворень і територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці (області, райони, провінції тощо).

Федерація - держава, до складу якої входять кілька державних утворень (суб'єктів федерації).

Форма держави - комплексне поняття, яке характеризує державу щодо форми правління, форми державного устрою та державного режиму.

Форма державного правління - порядок організації вищих державних органів, що визначає їхню структуру, компетенцію та взаємодію.

Форма державного устрою - порядок територіального поділу держави, взаємовідносин її складників між собою й державою в цілому та відповідної організації державних органів.

Фратрія - братство двох і більше племен, що характеризується розширенням взаємних зв'язків між родами.

Функції держави - основні напрями діяльності держави, в яких втілюються її сутність і соціальне призначення.

Шлюб - юридично оформлений добровільний, вільний та рівноправний союз чоловіка й жінки, що породжує їхні взаємні права та обов'язки, спрямовані на створення сім'ї, народження й виховання дітей.

Юридичні (спеціальні) гарантії - правові засоби (юридичні норми та інститути), покликані забезпечувати реальність прав та обов'язків особи.

Юридичні факти - конкретні життєві обставини, з якими норми права пов'язують настання юридичних наслідків у вигляді виникнення, зміни чи припинення правових відносин.

12 КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

1. Походження держави. Які об'єктивні фактори зумовили її виникнення?
2. Визначення держави та її ознаки. Поняття форми держави: форма державного правління, форма державного устрою, форма політичного (державного) режиму. Який їх взаємозв'язок з типами держави?
3. Функції держави. Обґрунтуйте зміст внутрішніх функцій держави. Який характер та особливості їх реалізації в Україні? Сутність і зміст зовнішніх функцій держави. Актуальність оборонної діяльності України в сучасних умовах.
4. Апарат держави. Органи законодавчої, виконавчої, судової влади; контролюючі та наглядові органи. Механізм держави.
5. Правова держава. Основні ознаки правової держави та їх прояви в Україні.
6. Загальна характеристика права. Проаналізуйте основні ознаки права і дайте визначення його понять. Поняття функцій права. Який їх зв'язок з функціями держави. Обґрунтуйте зміст функцій права. Чи виконує право інші функції, наприклад, економічну, соціальну, культурну?
7. Поняття й ознаки системи права України як явища об'єктивного характеру. Дайте стисло характеристику структурних елементів системи права. Що таке структура правової норми?
8. Правові відносини. Правоздатність та дієздатність суб'єктів правовідносин. Як вони співвідносяться? Від яких факторів залежить зміст і об'єм дієздатності?
9. Поняття джерел права: їх різновиди і стисла характеристика. Нормативно-правові акти (НПА) в системі інших джерел права: його особливості та характерні ознаки.
10. Класифікація і характеристика підзаконних нормативно-правових актів. Які способи викладу елементів правової норми в статтях нормативно-правових актів Ви знаєте? Дайте стисло характеристику.
11. Які основні правила дії закону в часі? Коли закон втрачає свою юридичну силу? Охарактеризуйте межі дії закону по території (в просторі).

12. Загальна характеристика та структура Конституції України. Порядок прийняття Конституції України і внесення до неї змін.
13. Конституційна форма правління, форма державного устрою, форма політичного режиму в Україні. Принцип розподілу державної влади в Україні. Система стримувань і противаг між законодавчою, виконавчою і судовою гілками влади.
14. Поняття і принципи громадянства України. Категорії осіб, що є громадянами України. Підстави і порядок набуття та припинення громадянства України.
15. Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні.
16. Конституційне закріплення права на освіту та система освіти в Україні. Гарантії на освіту в Законі України «Про вищу освіту».
17. Вибори. Види виборів в Україні. Референдум в Україні: поняття, правове регулювання.
18. Поняття і сутність законодавчої влади. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, її склад, повноваження. Правовий статус народного депутата України.
19. Президент України – глава держави, його правовий статус. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Процедура усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.
20. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади, порядок його формування, склад, повноваження.
21. Що являє собою правопорушення як форма суспільних відносин? Які його специфічні ознаки? Чому правопорушенням не можуть бути думки, почуття, наміри? Дайте визначення складу правопорушення. Вина та її форми. Дайте характеристику проступків. Чим вони відрізняються від злочинів.
22. Поняття юридичної відповідальності, її основні ознаки. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності та їх співвідношення з видами правопорушень. Особливості юридичної відповідальності військовослужбовців.
23. Поняття, особливості та види адміністративно-правових відносин.
24. Поняття, основні риси і види органів державної виконавчої влади.
25. Поняття, особливості, принципи і нормативна основа адміністративної відповідальності.
26. Адміністративні правопорушення та їх ознаки. Склад правопорушення.
27. Обставини, які виключають адміністративну відповідальність. Наведіть приклади.
28. Поняття та види адміністративних стягнень. Основні і додаткові стягнення. Накладення адміністративного стягнення.
29. Які органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення. Які основні справи розглядає кожний орган.
30. Які заходи адміністративного примусу мають право застосовувати правоохоронні органи?
31. Порядок розгляду адміністративної справи. Адміністративне затримання. Термін адміністративного затримання.
32. Предмет цивільно-правового регулювання, принципи та функції цивільного права. Джерела цивільного права та їх стисла характеристика.
33. Цивільні правовідносини. Особливості цивільних правовідносин.
34. Учасники цивільних правовідносин. Фізичні особи. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб.
35. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою, оголошення фізичної особи померлою. Опіка. Піклування.
36. Особисті немайнові права фізичної особи.
37. Учасники цивільних правовідносин. Юридичні особи. Ознаки, види, реєстрація, ліквідація юридичних осіб.
38. Об'єкти цивільних прав. Поняття представництва і його види. Довіреність, її форми і види.

39. Поняття права власності. Суб'єкти і об'єкти права власності. Форми власності і підстави для виникнення права власності.
40. Поняття зобов'язань і їх види. Сторони у зобов'язаннях.
41. Підстави цивільно-правової відповідальності за шкоду.
42. Загальні положення про спадкування. Види спадкоємства. Оформлення прав на спадщину.
43. Поняття та види господарсько-правових договорів: основні положення, підстави укладання.
44. Господарсько-процесуальне судочинство. Стадії судового процесу.
45. Поняття і порядок укладання колективного договору. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
46. Загальний порядок складання трудової угоди. Строки, сторони, основні положення.
47. Підстави і порядок звільнення з роботи з ініціативи власника.
48. Підстави і порядок звільнення з ініціативи працівників. Порядок оформлення звільнення і здійснення розрахунку.
49. Режим робочого часу і порядок його встановлення. Скорочена тривалість робочого часу.
50. Загальний порядок застосування дисциплінарних стягнень. Організація комісій по трудових спорах, її компетенція. Порядок і строки розгляду трудового спору в комісії по трудових спорах.
51. Особливості регулювання труда неповнолітніх.
52. Поняття гарантованих і компенсаційних виплат.
53. Види пільг для сумісництва роботи і навчання.
54. Статус безробітного, право на одержання допомоги по безробіттю.
55. Поняття, особливості та принципи сімейно-правових відносин. Сім'я, правове регулювання сімейних відносин. Поняття шлюбу, умови і підстави його укладання, реєстрація. Поняття шлюбного договору.
56. Припинення шлюбу.
57. Майнові та особисті немайнові права та обов'язки подружжя.
58. Проблемні питання приватизації в Україні.
59. Поняття кримінального права. Його предмет і завдання. Суб'єкт кримінально-правових відносин.
60. Поняття і види норм кримінального права. Система норм загальної і особливої частини Кримінального Кодексу України.
61. Поняття злочину, його ознаки та класифікація.
62. Поняття, ознаки, підстави кримінальної відповідальності. Обставини, які виключають кримінальну відповідальність.
63. Поняття складу злочину, його елементи і значення.
64. Покарання та його види. Основні та додаткові покарання.
65. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
66. Поняття співучасті в злочині, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Поняття і види стадій вчинення злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру.
67. Призначення покарань. Система поглинення та сукупності покарання.
68. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти життя та здоров'я особи.
69. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти волі, честі та гідності особи.
70. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України.

13 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Стандарт вищої освіти підготовки бакалавра з спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища». СВО-2018. – К.: МОН України, 2018. – 17 с.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.

- (із змінами і доповненнями).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. (Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51, ст. 1122. із змінами і доповненнями).
 4. Цивільний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 40-44, ст. 356. Із змінами і доповненнями).
 5. Сімейний Кодекс України. (Відомості Верховної Ради України. – 2009. - № 21-22, ст. 135. Із змінами і доповненнями).
 6. Кодекс законів про працю України. (Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1971. – Додаток до № 50, ст. 375. Із змінами і доповненнями).
 7. Кримінальний Кодекс України. (Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26, ст. 131. Із змінами і доповненнями).
 8. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. – К.: Знання, 2018. – 350 с.
 9. Правознавство [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / [Богачова Л. Л. та ін.]. - Харків : Фоліо, 2014. - 635 с.
 10. Основи держави і права України: Підручник /За ред. проф. В.Л. Ортинського, проф. В.К. Гришука, М.А. Мацька. – К.: Знання, 2018. – 583 с.
 11. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. - К.: Освіта України, КНТ, 2018 – 592 с.
 12. Адміністративне право: Навч. пос. /О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. – 536 с.
 13. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У 2 т. /За заг. ред. Я.М. Шевченко. – Вид. 2-ге, доп. І перероб. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре» 2016. – Т. 1. Загальна частина. – 696 с.
 14. Бойко М.Д. Трудове право України: Навчальний посібник. – Вид.2-ге доповн. і перероб., - К.: Атіка, 2018. – 316 с.
 15. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник /За ред.. М.І.Бажанова, В.В.Сташиса, В.Я.Тація.-2-е вид., перероб. І доп. -К.,2017.-544с.
 16. Бараннік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навчальний посібник. – К.: Дакор, КНТ, 2018. – 348 с.
 17. Мельник М.І. «Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність». - К.: «Атіка», 2019. – 576 с.
 18. Правоохоронна та судова система України: збірник нормативно-правових актів: Довідкове видання /Упорядник Ковальчук Є.О. – Харків: вид-во «Бурун Книга», 2018. – 352 с.
 19. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/a#Find>
 20. <http://court.gov.ua/>
 21. <http://reyestr.court.gov.ua/>

